

Fig. 1. Frørup. Ydre, set fra sydvest.

E. M. 1951

FRØRUP KIRKE

SØNDER-TYRSTRUP HERRED

Kirken er *anneks* til Stepping i samme herred, et forhold der åbenbart går langt tilbage, da de to kirker allerede 1436 opførtes med et fællescathedricum på 18 sk. I det andet cathedricumsregister fra o. 1509 opførtes dens afgift alene med 6 sk. Kirkens patron var i middelalderen Slesvigbispens, men ved reformationen overgik den til hertugen (jfr. Aller p. 258) og efter hertug Hans' død 1580 til kongen, der i hvert fald senere besatte kaldet gennem tyske cancelli. Under svenskekrigene led såvel kirkebygningen som inventaret overlast på forskellig vis (se p. 352 og 359).

Kirken ligger højt på en flad bakkedråning i det kuperede terræn nordøst for byen og i sognets nordvestre del. Fra landevejen fører en allé af høje elmetræer op til pladsen syd for kirken; kirkegården hegnes af lave, overvejende jorrdækkede kløvtensmure, hvorpå der er hække af hvidtjørn og indenfor en tæt række elme. I syd findes en port med sidelåger, hvis stenpiller og støbejernsfloje opstilledes 1843; regnskaberne fra 1781 nævner nye porte og døre.

†*Kirkestald* og *-lade*. 1769 betaltes en regning for det ved kirken opførte vogndhus (Wagenhaus) (rgsk.), og 1920 nævnes den stråttækte kirkelade¹.

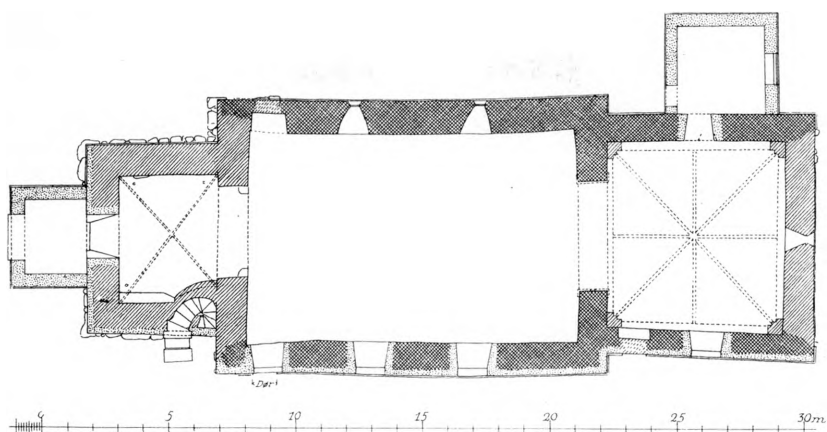

Fig. 2. Frorup. Plan. 1:300. Målt af El. M. 1951.

Et *†lighus*, »Leichhauss«, blev måske opført 1669; det nævnes i forbindelse med indkøb af en ny ligbåre samt egebrædder og andre byggematerialer (rgsk.).

Kirken består af romansk kor (med *†apsis*) og skib, gotisk tårn i vest samt sakristi på korets nordside og våbenhus i vest, begge fra slutningen af 1850'erne; et *†våbenhus*, vistnok i syd, er nedrevet ved samme tid. Kirken har svag afvigelse til syd.

Den *romanske kirke*, der er overordentlig bred, er så stærkt omsat, at næppe andet end korets sokkel og skibets nordmur (højde over sokkel ca. 5,25 m) er forblevet urørt. Af *kvadre* er nu de nederste to trediedele af korets langmure, skibets hjørner og de nærmest tilstødende dele af dets mure, mens resten er af *marksten*. De romanske dele har haft et ret ensartet, ubehjælpsomt formet sokkelprofil (p. 257, nr. 14), og en parallel lindes i de omsatte mure på kor og skib samt i tårn og våbenhus (p. 257, nr. 13). På korets sydøstre, ligesom vistnok også på den nordøstre sokkelsten er der hjørneknopper af form som menneskehoveder. — Den *†apsides* udvendige bredde og omtrentlige murtykkelse kan måles, idet korsoklen ikke er ført igennem; adskillige af dens kvadre, både profilerede og glatte, har fundet anvendelse, dels foruden i skibets sydmur og indvendig i vestmuren, dels i tilbygninger og trapper ved tårn og kirkegårds-låge; korets gavl er nu helt af rå kamp, og apsisbuen spores ikke; et lille vindue i korgavlen har romansk indfatning med krum monolitoverligger, der må stamme fra apsidens; korets oprindelige nordvindue spores. Skibets to eneste romanske vinduer, der sidder højt i den tilsyneladende uomsatte nordmur, er dobbeltsmiget som det førnævnte korvindue, men lysningen ligger kun 16—18 cm (korets 35 cm) fra ydre murflugt, og de indvendige smige er stærkt hulede; da vinduerne genåbnedes 1908, fandtes i et af dem en oprindelig egetræsramme²;

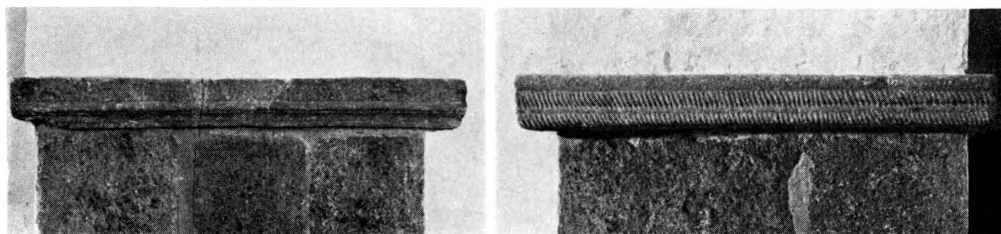

Fig. 3—4. Frørup. Korbuekragbånd (p. 350).

E. M. 1951

skibets vinduer måler udvendig 127×56 cm, og underkanten sidder 300—310 cm over soklen. Koret har i syd en præstedør, hvis lige overligger sidder i en højde af 187 cm over den brudte sokkel, der har omkringløbende profil; indvendig har døren omtrent lige karme og vandret overligger. Af skibets døre, der er klemmt helt op mod vestgavlen, står den nordre ret velbevaret, tilmuret i ydre murflugt; den indvendige del af vestkarm og overdækning er ommuret ligesom hele syddøren, der blot spores udvendig i soklen.

I det *indre* står den runde, kvadersatte korbue med profilerede kragbånd, den søndre har to tovsnoninger, den nordre to rundstave adskilt af et hulled (fig. 3—4); trekantgavlen er sat af store kampesten i ret jævne skifter med mange små sten i fugemørtelen.

Ændringer og tilføjelser. *Apsidens nedrivning* og omsætningen af korets og skibets mure er et arbejde, der må henføres til 1400'ernes første halvdel, eftersom skibets vestmur med de genanvendte apsiskvadre er samtidig med tårnet, som næppe kan være stort yngre end o. 1450; øverst i den ommurede korgavl er der en blanding af form som et korset kors. *Tårnet* er af munkesten i munke-skifte med skråt indtrykkede, nærmest ryggede fuger; sylden er af store, stærkt fremspringende kampesten med den flade side op, og forneden i murene er der som nævnt benyttet en del romanske kvadre; tårnrummet har vægge af rå kamp, mens den spidsbuede arkade til skibet er sat af kvadre og munkesten; rummet dækkes af en samtidig krydshvælving med kvartstensribber og træk-huller i sviklerne. Trappen, som dels ligger i sydmuren, dels i tårnrummet, er stærkt flikket, men sikkert oprindelig; både den falsede underdør og trappe-skakten er udvidet; trappen har ingen egentlig spindel, loftet er nærmest tøndehvælvet og overdøren helt ødelagt. Mellemstokværket har til hver af de frie sider en fladbuget, falsat lysåbning, hvoraf kun den nordre er åben. Mellem dette stokværk og klokkestokværket (der dog ikke indeholder klokkerne mere) er der indskudt en lille, mørk etage. Klokkestokværket har til hvert verdens-hjørne et par falsede, fladbuede glamhuller, af hvilke de vestre er lukket i ydre murflugt ved en skalmuring af tårnets syd- og vestsider i 1700'erne (sml. ndf.). Tårnet, der har haft et højt, blytækt *spir* (præsteindb. 1754), fik 1758 saddeltag

Fig. 5. Frørup. Indre, set mod vest.

K. M. 1951

med gavle i syd og nord. I den søndre gavlspids er der et spejlmonogram med bogstaverne FvK (Friedrich v. Klingenberg, amtmand), og derunder monogrammerne PW (Peter P. Wøldike, provst), IK og NM (Jørgen Kastrup og Niels Mygind, begge præster) samt årstallet 1758; den nordre gavl har ligesom vestre og søndre mur mange smedejernsankre, og på sidstnævnte lindes tillige årstallet 1776. Disse restaureringsarbejder foruden adskillige andre kendes også fra kirkeregnskaberne; 1767 nævnes et stort arbejde på »Glocken-Hause« og trappen, hvilket formentlig ikke kan være andet end tårnets øverste etage og tårntrappen (rgsk.).

I gotisk tid fik *koret* en ottedelt *hvælving*, der hviler på falsede vægpiller, spidse skjoldbuer og halvtensribber, som mødes i en rund slutskeive.

Våbenhuset i vest og *sakristiet* på korets nordside er opført i slutningen af 1850'erne. I våbenhusets sokkel ses flere profilerede apsiskvadre, muligvis overflyttet fra et formentlig sengotisk *†våbenhus*, der 1855 omtales som faldefærdigt³; det lå vistnok foran syddøren og kaldtes 1815 »Skrivte Huuset«⁴.

Tagværkerne over kor og skib er middelalderlige, af eg; korets er ret spinkelt og en del suppleret. Begge har to lag hanebånd og spærstivere, som dels er bladet (svalehale) dels tappet sammen med spær og bjælker og fornaglet. Til nummerering af skibets tagværk er der i samme side anvendt bil (fra eet til

seks) og tværøkse (fra seks til eet). Tårnets tagværk, der er af fyr suppleret med ældre eg, stammer sikkert fra 1758.

Kirken og dens tilbygninger står hvidtede med tjæret sokkel og blytag, dog har våbenhus og sakristi tegltag; 1642 blev kirkens nordside tækket med nyt bly, fordi fjenden havde stjålet det gamle (rgsk.)⁵, og 1711 var et enkelt fag af skibet hængt med tegl (rtk.); på tagene blytækkerårstal fra 1800'rne. Det indre er hvidtet, og skibets loft, som 1711 var paneleret (rtk.), blev gipset ved en hovedrestauration 1856 (arkitekt C. F. Holm, Haderslev). Fra samme tid stammer de spidsbuede vinduer³, mens rammerne er fra 1908¹. Korgulvet og midtgangen i skibet er af ottekantede gule og firkantede sorte fliser, under stolestaderne og i våbenhuset af firkantede gule; sakristigulvet er af brædder.

På tårnets tagryg to *Vindfloje* af dragehovedtype med årstallet 1873.

†*Kalkmalerier*. 1908 blev en enkel, sengotisk dekoration på korets hvælving afdækket af Haupt⁶ og derefter restaureret; på ribberne et sparremøster, langs dem krydsende rundbuer med korsblomster og på slutskiven en roset. Korets og vist også skibets vægge fik samtidig en kvaderafstregning, men alt er nu overhvidtet.

INVENTAR

Alterbordet består af glatte brædder opsat 1901; det dækkes af et rødt fløjlsalterklæde, anskaffet 1898¹, hvis guldkors bærer en cirkelmedaillon med pelikanen og ungerne i reliefbroderi.

Altartavle (fig.6), med reliefskåret: 1752, udført af Jochum Nielsen, muligvis fra Frørup, og malet af Kield maler, Stepping⁷. Den er en ret plump efterligning af egnens renæssancetavler med løse sidestykker. Storfeltet, hvis postamentfelt nu gennembrydes af et nyere maleri, flankeres af joniske pilastre med udbugende postamentfremspring, der foroven har et fladt skåret englehoved, forneden reliefskårne spejlmonogrammer H I K og N M samt Anno 1752, det første hentydende til sognepræsten hr. Jørgen Kastrop. Topstykket, hvis felt optages af et nyere maleri på træ, flankeres af joniske pilastre og krones af en halvrund gavl. Foran topfeltet, ragende et stykke op over dets gesims, er anbragt et krucifiks. Sidestykkernes arkader har omløbende, kanneleret rammeværk med diamantbosser og herover en kølbue med akantusfladssnit i buvinklerne. Udsavede vinger, top- og hængestykker.

Rammeværkets staffering, brunmarmorering, gråt og bronzeret, med bladværk på de gennembrudte dele, er sikkert i hovedtrækkene den oprindelige, genopmalet 1797 (rgsk.), om hvilken restaurering sidestykkernes Louis-seize-dekorationer minder; i nordre, guirlandeomhængte felt læses: I. S. Møsting. Amtmann. I Cretchmer. Provst. N. Mygind Pastor (død 1809), og i syd, C. Iørgensen. Iurat. K. Pedersen Holst. Iur. – 1908 indsattes nye malerier på lær-

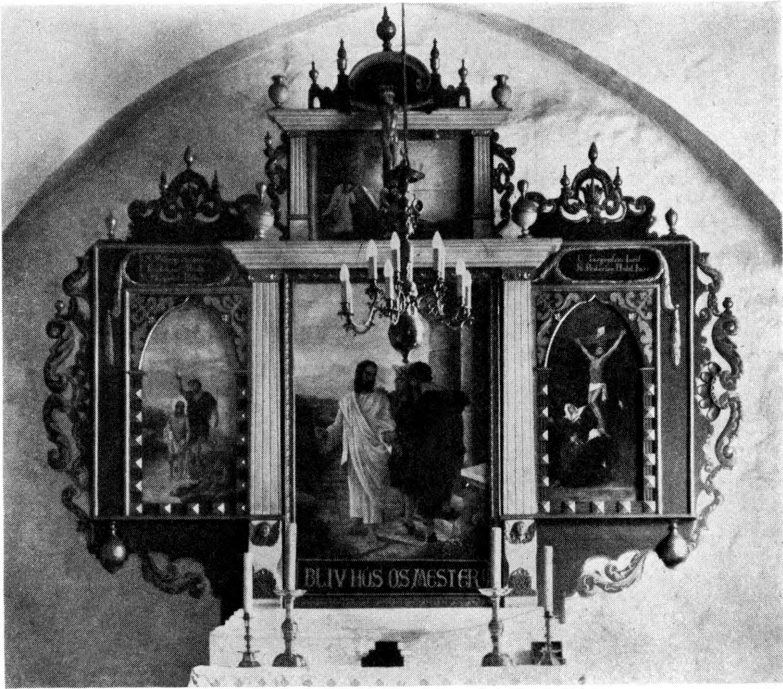

Fig. 6. Frørup. Altertavle 1752 (p. 352).

P. Kr. Andersen 1943

red af den daværende degn, M. J. Andresen, i storstykket vandringen til Emaus, signeret M. J. A. 1908, i sidefelterne Jesu dåb og de tre Maria'er og Johannes ved korsets fod, og på topfeltets træ-baggrund maledes: engelen vælter stenen fra graven. Storfeltets oprindelige maleri, 106 × 106 cm, olie på træ, er ophængt på korets nordmur og forestiller nadveren i en søjlehal. Kristus og apostlene er iført forskelligt farvede gevandter, men farvetonerne er grumsede. Altertavlens øvrige $\dagger$ malerier var »sindbilleder, gjort efter tavlen i Stepping kirke« (præsteindberetn. 1754). Fra sidefelterne er der bevaret et yderst tarveligt maleri på fyr af Gethsemane. Det opbevares nu på loftet.

Om den tidligere $\dagger$ Altertavle skriver præsten 1754 til Thurah, at den var af ældgammelt billedhuggerarbejde og blev nedtaget »forrige år«. Ifølge præsten »findes udhuggen Kristi korsfæstelse, it. hvorledes Kristus af stridsmændene og skaren blev ført til korset. Der er og de 12 apostlers billeder i træ udhuggen med deres navne. Nederst på altertavlen står nogle helgeners billeder med disse navne under i gammel munkeskrift: Margrete, Barbara, Cathrina, Dionysius, Georgius, Erasmus, Lambertus, Blasius, Leonardus« (altså 9 af de 14 nødhjælpere, til dels med fejllæste navne). Af denne sengotiske skabstavle med fløje, fra o. 1500, er endnu bevaret en reliefgruppe (fig. 8), der viser, at den har været et rigt og veludført billedskærerarbejde. Den bevarede gruppe stam-

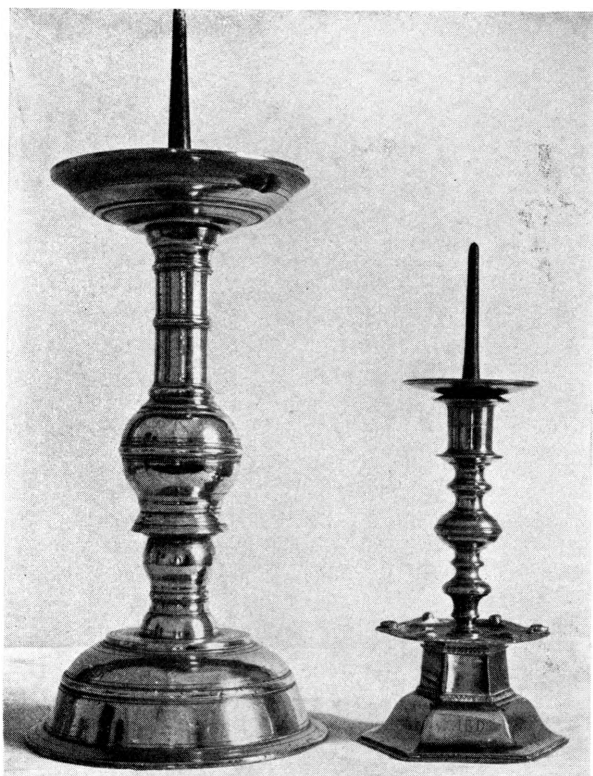

Fig. 7. Frørup. Alterstager (p. 356).

E. M. 1951

mer fra midtskabet og viser den »gode« side af en Golgathascene, øverst to baretbærende ryttere i lange kapper med vide ærmer og Longinus med blinde øjne, herunder de tre Maria'er, Jesu moder segnende; af Johannes er kun et lille stykke bevaret; til (heraldisk) venstre for dem en knægt og skriveren. Gruppen er skåret af en øvet og meget duelig kunstner, ansigtsudtrykkene er veltalende, både hos de kolde, barske ryttere og hos de tre kvinder, af hvilke Jesu moders søster, der står bag hende, med hænderne i bedestilling, nok er den mest vellykkede. Alle farvespor er forsvundne. V. Thorlacius-Ussing henfører (Danmarks Billedhuggerkunst p. 112) stykket til »Herslev-mesteren«s værksted. Ophængt i korets sydvesthjørne.

På loftet findes to samtidige brudstykker af kvindelige figurer, der i hel tilstand har været 100—125 cm. Af den ene er kun bevaret en stærkt medtaget buste, hvis ansigtstræk helt er afhugget, mens det lange hår endnu ses; den anden, der mangler halvdelen af ansigtet, underarme og ben, er iført en svagt udringet kjole, hvorover et folderigt draperi, der går op over højre skulder og hænger ned fra armen.

Altersølv. Kalk fra o. 1600, meget lig kalkene i Fjelstrup (p.307) og Jegerup

E. M. 1951

Fig. 8. Frørup. Figurgruppe fra gotisk $\dagger$ altertavle (p. 353).

(Gram hrd.), med flad, sekstunget fod, ganske smal fodplade, standkant med det for tiden så almindelige mønster, ruder mellem lodrette streger. På en af tungerne et fastnitted, støbt krucifiks. Knoppen med stavværkstunger som Hjerndrup (p. 294), men med fem noget uregelmæssigt placerede huller over de to arkader. Glat, sekskantet skaft, bægeret muligvis fra 1728, da kalken blev forbedret og omarbejdet (rgsk.). På tungerne er senere graveret en giverindskrift med versaler: »Diesen kelch und disch hat der itziger königl. hardsesvogt in Tystrup harde Iohan Horstman und seine liebe hausfraw Margareta Horstm. Gott zu ehrn und zur zierd an Frørup kirche verehrt«. Det er for-

modentlig hans årstal, »1662 21. aug.«, og våben med et højrevendt hjortehoved i skjoldet og en putto som hjelmtegn, der er graveret på en af tungerne. Fra samme tid hidrører også de tyndt graverede versaler i knoppens rudetoppe: Ihesus. Glat *disk* med graveret cirkelkors og svagt indridset firpas under bunden.

Vinkande og *skål* af københavnsk porcelæn, sortglaserede med guld Kors, kanden fra 1840'rne, skålen fra o. 1930.

Alterstager (fig. 7). 1) Renæssance-bordstager, med et fodstykke som Tyrstrups (p. 282); de er 25,6 cm høje, har sekskantet, karnisformet fod og sekskantet, konisk midtstykke, hvorover tilsvarende krave med små englehoveder i hjørnerne; herover skaftet med flad, midtdelt knop mellem skafringe. På fodskålen graveret: IBD.

2) Muligvis fra slutningen af 1500'rne, 41 cm høje, med hvælvet fodskål og ret flad lyseskål. Skaftet har øverst to cylinderled, derunder en stor, midtdelt knop og nederst et balusteragtigt led. — To *†alterstager* indkøbtes 1735, og to andre omtales 1780 (rgsk.).

Rektangulær *Alterskranke* med indsatte, drejede balustre af bejdsset eg, leveret af N. Jürgensen, Haderslev 1901¹.

Døbefont, romansk, af granit. Den store, lave og glatte kumme, 83,5 cm i tv., har som mundingsprofil kun et par indhuggede linier og har intet afløb. Ved overgangen til det cylinderformede skaft, hvis øverste del er hugget sammen med kummen, er der en rundstav. Foden dannes af en simpel, rund skive, hvis nederste del er skjult i gulvet. Fonten maledes 1886 af maler L. Kier¹. 1661 flyttedes den op i koret fra tårnet, hvor der var for ringe plads⁹. Fontelåg, 1909, på loftet.

1879 indkøbtes et *dåbsfad* af messing i Rerlin¹. En *†tinskål* til dåben nævnes 1779 (rgsk.).

Krucifiksgruppe (fig. 9), sengotisk, kort efter 1500, men kristusfiguren og de to sidefigurer stammer næppe fra samme værksted. Kristusfiguren, på nyere, smalt kors, er ca. 160 cm høj. Figuren har halvt lukkede øjne og halvåben mund; en turbanagtig krone dækker håret, der falder i en svær lok på hver side af det svagt hældende hoved; fuldskægget er kraftigt. Figuren hviler på naglen gennem de overlagte fødder, og armene er næsten vandret strakte, brystkassen stærkt hvælvet med stort, fladt brystparti og herunder antydende ribben med stor vunde i højre side. Det smalle, foldede lændeklæde har lange snipper til begge sider. Korset er nyere med hævede kanter, men det gamle kors ligger på loftet i det der indrettede lille »museum«. Det er af vanlig sengotisk type med hvælvet midtparti og evangelisttegn i firpafelter; af disse er dog kun oksen fuldstændig bevaret (fig. 10).

De to sidefigurer, der utvivlsomt er skåret af samme mand, måler 153 cm. Maria er over den fodside underkjortel iført et gevandt, der falder i store fla-

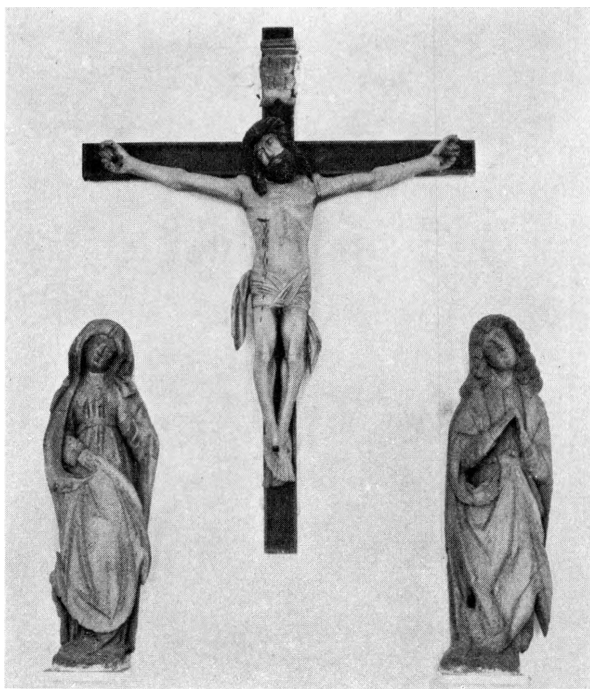

Fig. 9. Frørup. Krucifiksgruppe (p. 356).

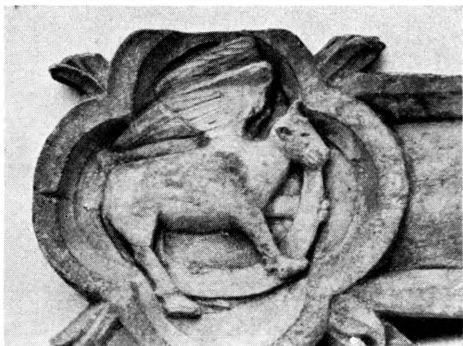
K. M. 1951

der og er slynget op over hovedet, Johannes' klædebon er mere folderigt. Han udmærker sig ved sit affekterte udtryk og sin voldsomme hårfylde, der falder i tætrullede spiraler. Hænderne holder han i bedestilling med fingerspidserne mod hinanden. 1902 blev gruppen opsat på skibets nordvæg², der endnu bærer aftryk efter det gamle kors, sidefigurerne på to profilerede konsoller.

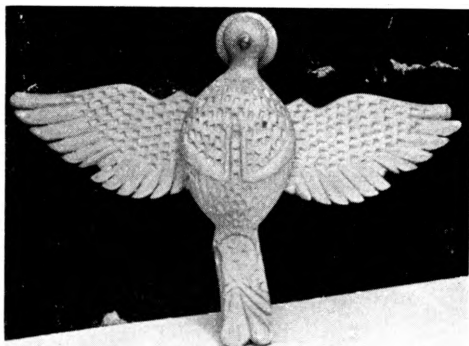
Mens sidefigurerne nu er uden nogen staffering, har Kristusfiguren naturlig karnation, mørkegrøn tornekrone, brunt hår og skæg, hvidgråt lændeklæde, samme farve som på det oprindelige korstræ. Det nye er mørkebrunt.

Prædikestol, med reliefskåret årstal 1856, måske udført efter tegning af arkitekt C. F. Holm, Haderslev¹⁰. Stolen, der er af eg, har fem fag, hvis slanke, glatte hjørnesøjler har ejendommelige »hvirvelkapitæler«, samt glatte fyldinger med enkel æggestavramme, der i de tre fag omslutter en reliefskåret indskrift: »Ja salige ere de« etc. og »Anno 1856«. Samtidig fodstolpe med brede, hvirvlede hulstave og samtidig opgang og himmel med topkreneleringer og på undersiden et korset kors.

Den gamle †*prædikestol*, der ifølge præsteindberetningen til Thurah 1754 var et »simpelt snedkerværk«, blev nedtaget 1855, da stolen var dårlig, og himmelen faldt stykkevis ned³. Dele af himmelen er endnu bevaret, således hele gesimsen med versalindskriften: »See, jeg legger mine ord i din mund. See, jeg setter dig

E. M. 1951

E. M. 1951

E. M. 1951

Fig. 10—13. Frorup. 10. Lukassymbol fra triumfkorset (p. 356). 11. Due fra $\dagger$ prædikestol (p. 358).
12—13. Topstykker fra $\dagger$ prædikestolshimmel 1618 (p. 358).

over folkene og over kongerigerne. Jer. 1«, samt fem topstykker (fig. 12—13) med det reliefskårne årstal 1618 og en hængedue (fig. 11), alt nøje svarende til den samtidige himmel i Stepping (p. 341) og andre steder.

Stolestader. Af kirkens ældste, faste stoleværk, fra o. 1570, af eg, er bevaret ikke mindre end 42 smalle gavle, hver med to foldeværksfyldinger; hertil kommer en halv gavlplanke på kirkeloftet (fig. 14), tre defekte i panelet foran varmeapparatet og en enkelt gavl med glatte fyldinger vestligst i kirken. Gavlene har — endnu efter gotisk skik — regulære fyldinger indsat i lodrette og vandrette, profilerede rammestykker. Foldeværket er ret rigt varieret, men enkelte små akantusblade her og der vidner om ungrenæssancens indtræden. Ingen af gavlene eksisterer dog mere i deres oprindelige form; deres nederste fylding er overalt gennemsavet, og de gotiske topstykker, sikkert med små fialer, er udskiftede til fordel for små, halvrunde gavltoppe af fyr med indstemmet halvcirkelfelt. I panelet, der afslutter mandsstolene mod øst og fungerer som degnestol, er indsat et enkelt fag med muslingskal-arkade fra den gamle $\dagger$ degnepult (sml. fig. 15), sikkert kun få år yngre end stolestaderne.

Arkaden har forneden omløbende fyldingsramme, profilkapitæler med en lille volut, hvorfra der udgår en indridset blomst, og under profilet en lille, fin dobbelt tandsnitliste med forskudte tænder; i buehjørnerne bladværk. På bagsiden har degne 1660, 1712 og 1715 indskåret lange indskrifter, den ældste på latin; her ses også den skrå udstemning for den tidligere pult. Ud mod gangen er 1885¹ indsat en spidsbuet fylding, på hvilken degnenes navne og årstal fra 1815 er malet. — I et tilsvarende indelukke på kvindesiden sidder et par døre af fyr med frisede fyldinger, og lignende er brugt som panel foran varmeapparatet.

Tre *†kvindestole*, der havde stået i koret, hvor fonten opsattes, var ifølge rgsk. for 1661 blevet nedrevet af fjenderne².

Præsterækketavle fra 1885¹, med præsternes navne og årstal fra reformationen, i koret.

Lysekroner, skænket 1911.

Orgel, med syv stemmer og pedal, anskaffet 1886 hos Marcussen & søn, Åbenrå. Pulpituret, udført af snedker J. B. Hansen, hviler på søjler med korintiske kapitæler af støbejern¹.

Klingpung fra slutningen af 1800'rne, med ring og skafttap af plet, posen af rødt fløjel med guldgaloner, drejet skaft. Stumper af et ældre eksemplar opbevares nu på loftet.

Et *†messagingbækken* til kollekten nævnes i inventariet for 1763⁸.

Klokke, omstøbt 1781 f. (rgsk.), 84 cm i tværmål. Om halsen har klokken en frise med bladværk og rocailler, herunder mesterindskriften med versaler over en bort af grene-, blomster- og gitterværk. På legemet står med versaler: »Soli Deo gloria mich hat gegossen Johann David Kriesche in Lubeck. Anno 1783 waren an das kirchspiel zu Frorup die kirchen patronen der herr amtmann F. v. Klingenberg und der herr probsten I. Cretschmer pastor Nils Myggind kirgen iurate Christen Iorgensen«, og på modsatte side: »Wenn mann zu deiner ehr | mich wird ins kunftig schwingen | las Gott den klang und thon | ins ohr und hertze dringen«. På de tomme pladser er spredt forskellige relieffer, dels store volutter med bladværk, dels blomster (georginer), en fugl på en kvist og et englehoved. Selve slagranden har en meget smuk rokokofrise, hvori ind-

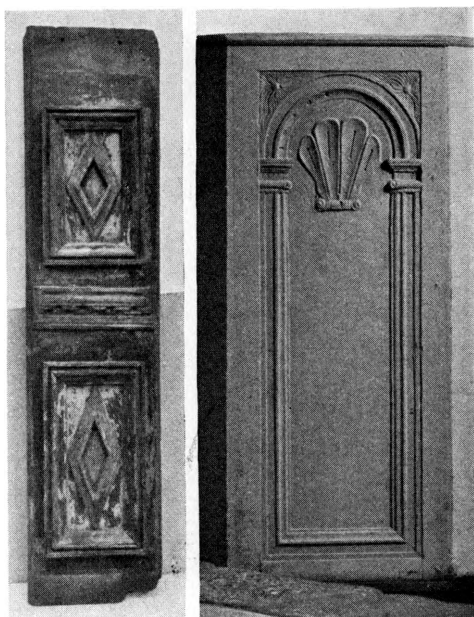

Fig. 14—15. Frørup. Ældre stolegavl og dør
(p. 358).

E. M. 1951

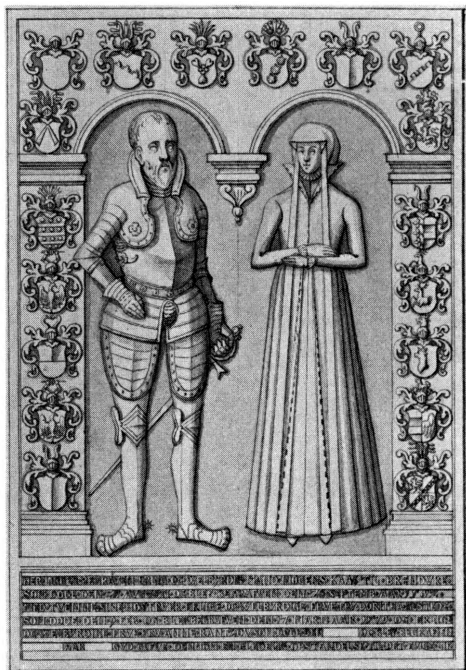

Fig. 16. Frørup. Gravsten over Mogens Kaas til Brendure, død 1582. Efter tegning af S. Abildgaard 1775 (p. 360).

pede sten af gotlandsk kalksten, 260 × 161 cm, der må være lagt af den sidste hustru, viser kun den afdøde mand og hans anden hustru i helfigur stående under en pilasterbåret tvillingarkade, hvorpå i alt 18 anevåben, den første hustrus fædrene og mødrene våben flankeret af de to afbildedes anevåben. Han er iført fuld rustning med sværd i venstre; ved foden har hans hjelm sikkert stået (ikke angivet på Abildgaards tegning, hvorfor stenen må have været medtaget allerede da). Hun er i enkedragt og må derfor forestille den sidste hustru, hvad der også fremgår af hendes fædrene og mødrene våben over arkaden (Rantzau og Reventlow). Indskriften, der er suppleret efter Abildgaard¹¹, står med reliefversaler under figurreliefferne. På Abildgaards tid lå stenen »i Gangen op imod Choret, saaledes at Stenens øverste Hjørne tillige med det der staaende Vaaben skiules af det øverste Stoelstade paa Mands Siden«, nu indmuret i tårnummets sydvestlige hjørne, delvis dækket af pulpitur og stolestadegavl. (C. A. Jensen: Gravsten nr. 714, antagelig fynsk værksted).

2) O. 1817. Gårdmand Christen Christiansen Krogh udi Brændtuhr, født 6. april 1720, død 26. nov. 1786, og hans hustru Maren Krogh, født Brick, født 14. aug. 1743, død 10. marts 1817. Stenen henlagt af de efterlevende børn.

går fint bladværk, gitterværk, rocailler og bøjler. Ny ophængning 1949 ved »Aug. Nielsen Thubalca, Roslev«.

†*Klokke*, fra 1561, ifølge præsteindberetningen til Thurah 1754 kirkens eneste, med indskriften: »Godt is ser mechtic in der Vorsamlinge der Hilligen. 1561. Jar got mi Michel Dibler«.

Klokestol af fyr, muligvis jævngammel med klokken og anbragt i selve tagrummet.

GRAVMINDER

Figursten (fig. 16) o. 1582. Mogens Kaas og to hustruer. Ærlig og velb. mand Mogens Kaas til Brend[v]re, død 28. aug. og begravet 26. sept. 1582, og fru Doritea Sested, død 9. febr. og begravet [17.] marts 1579, samt fru Anne Rant[zov], død □ og begravet □

Den stærkt medtagne, store, cementlap-

Sandsten, 196 × 108 cm, med profileret kant og fordybet skriveskrift. Nu anbragt på fire kvadre, hævet over jorden, syd for tårnet.

KILDER OG HENVISNINGER

LA. Åbenrå. Haderslev provstearkiv: kirkeregnskabsbøger for Frørup 1564—1847 (*rgsk.*). — Sager ang. de enkelte sogne, Stepping og Frørup 1594—1920. — Haderslev provstis fælles kirkekasse: regnskaber med bilag 1800—47. — Amtsvisitorialsager. Generalsuperintendentens arkiv, abt. 18, nr. 41. — Se i øvrigt arkivalier for Haderslev provsti i almindelighed p. 28. — Museumsindberetninger af S. A. Claudi-Hansen o. 1910, P. Kr. Andersen 1936 og 1943 (inventar). — Undersøgelse og beskrivelse ved Elna Møller, Erik Moltke og Vibeke Michelsen 1951.

Præsteindb. 1754. — Haupt I, 350 f.

¹ Fælles kirkekasse: rgsk. med bilag 1870—1924. — De to bygninger er rimeligvis identiske (1872 nævnes kirkens stald, 1874 en stråttækt vognremise) og kan næppe have noget at gøre med kirkens nuværende materialhus syd for kirkepladsen, eftersom det 1769 opførte vognhus synes at have ligget op til kirkegårdsmuren; »kirkelader« forekommer yderst sjældent i regnskaberne for de nordslesvigske kirker. ² Sager ang. de enkelte sogne etc. 1594—1920. ³ Fælles kirkekasse: sager vedr. ombygning etc. 1800—96.

⁴ Amtsvisitorialsager: diverse udtagne sager etc. ⁵ Det fremgår også af kirkens stoleregister fra 1661, at fjenden har forvoldt en del skade inde i kirken, sml. p. 359.

⁶ Haupt: Jahresberichte 1908—09, p. 3 og note 2. ⁷ Oplysning dateret 1753, men uden kildeangivelse, i Carsten Petersens arkiv, LA. Åbenrå. ⁸ Stepping u. Fröruper Kirchen-Inventarium, Generalsuperintendentens arkiv. ⁹ Oplysning uden kildeangivelse eller datering, i Carsten Petersens arkiv. ¹⁰ Fælles kirkekasse: rgsk. 1833—71.

¹¹ Abildgaards dagbog p. 130 f.

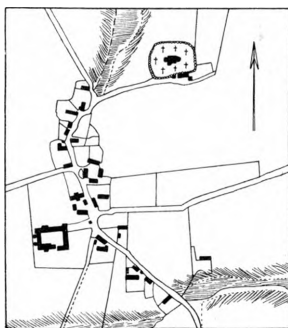

Fig. 17. Frørup. Situationsplan. S iltningen af 1700'rne.